

Сузана Новчић

РЕТРОСПЕКТИВА БРАНКА ФИЛИПОВИЋА ФИЛА

Народни музеј Краљево, новембар 1998—јануар 1999.

Настављајући програмску усмереност изложбене делатности — да се у великом изложбеном простору промовишу изложбе наших еминентних уметника, у Народном музеју у Краљеву отворена је крајем новембра изложба слика Бранка Филиповића Фила. Аутор изложбе, поставке и каталога је Љубиша Симовић, кустос установе. Изложба слика уметника који представља сам врх нашег модерног сликарства, планирана је за 1997. годину, али је због изненадне смрти уметника одложена. Но, без обзира на годину дана закашњења, она представља својеврстан културни и друштвени догађај.

РЕЧ О УМЕТНИКУ

Бранко Филиповић Фило рођен је 1924. на Цетињу. Завршио је Уметничку школу у Херцег Новом. Академију ликовних уметности и специјални течај завршио је, код професора Мила Милуновића, 1955. у Београду. Иако ученик Милуновићев, Фило је своје формирање, много јаче и непосредније везао за другог уметника потеклог из Црне Горе, Петра Лубарду. Од оба учитеља, пре свега од Лубарде, наследио је истцање улоге пиктуралне материје и испитивање њених различитих својстава у слици. То испитивање материје и проверавање различитих технолошких поступака, водило је у *чисто, елементарно сликарство*. Први

Филови радови (1954—1957), показују његов експериментални дух, пре свега што се тиче материје. Иако је још много отворених и неразрешених места, Фило је у тим најранијим годинама један од осморо уметника београдског енформела. По Лазару Трифуновићу, прве Филлове слике (1954—1956) показују испитивање материјала, али код аутора још увек не постоји потпуна свест о резултатима самог подухвата. Касније, у зрелом стадијуму свог енформела, када је његов сликарски рукопис много слободнији, а самосталност слике у односу на природу много већа, увиђа се да је реч о „чистом” сликару. Тадашња критика, пре свега инострана, запажа Филов рад. Најчешће је излагао у италијанским галеријама, где је наишао на одличан пријем. Разлози за то су, поред језичких блискости, виђени, наравно, у поднебљу и Филовим јужним и сунчаним коренима.

Касније, у апстрактним сликама седамдесетих и осамдесетих, сликама његове „друге младости”, како их назива проф. Јерко Денегри, десиће се кулминација Филлове експресије, која је неодојива од метафизике самог живота. Такво сликарство, стално богачено, Фило ће стварати и живети до краја. Чист чин сликања, боја и сива материја, били су оквир у коме он никада није изгубио виталност и спонтаност.

КОНЦЕПЦИЈА ИЗЛОЖБЕ

Изложба, по концепцији Љубише Симоновића, има за циљ пресек кроз уметничку продукцију Бранка Филиповића Фила. Такав широк, тематски и програмски оквир, подразумева презентацију од најранијих радова до слика насталих последњих година уметничког живота. Међутим, иако је концепцијски контекст изложбе широк, судећи по броју заступљених радова, ликовној поставци и самом тексту аутора, акценат је стављен на најраније Филиповићево стваралаштво. Тај део Филовог опуса, како каже проф. Јерко Денегри, има још пуно спорних места, али не у дискурсу Филлове уметности, већ у оквиру Филовог положаја на сцени енформела. Отуда су разлози аутора изложбе да тежиште стави на овај опус, како сам каже у тексту каталога „Сликарство између судбине и свечаности”, не само изузетан дар, свежина духа и храброст, већ и зато што је реч о целини у којој се огледа сав доцнији рад Филиповића.

Изложено је 32 уља на платну, од којих је већина приватно власништво, док су две слике из Музеја савремене уметности, а по једна из Музеја Црне Горе и Народног музеја у Београду. Изложбени простор, који се састоји из три међусобно повезане целине и ходника, аутор је усагласио са својим ликовним концептом, који је до краја изнео идеју изложбе. Наиме, чиста, једноставна и прегледна поставка, којом доминирају на „тежишним тачкама” простора монументалне Филлове композиције, и ходник где су, целом дужином смештени најранији радови. Упознавање са радовима из пете деценије служи нам као увертира, али и као и оквир за сусрет са сликама у следеће три сале. У првој сали, на најрепрезентативнијем зиду, смештена је велика композиција под називом „Хоризонт”, из 1984.

Тематски и концептуално, сале су омеђене по деценијама, односно хронолошки, али се о ликовности изложбе највише бринуло. Наиме, аутор је јасно одделио три простора, бринући о свакој постављеној слици и њеној визури. Створени су изванредно креативни контрасти, али и привлачења, у којима је доминирала светлост на Филовим сликама.

Концепт легенди, који ликовно прати општи, занимљиво је решен. У свакој сали, на једној легенди, стоје називи изложених каталошких јединица, као и репродукције Фила у атељеу, или самог атељеа. Тако одељене и груписане оне су привлачиле потребну пажњу, наравно ради информисања, не оптерећујући зидове и монументалност слика.

Изложбу прати каталог, који је наставио ликовно решење дефинисано изложбама Косте Богдановића и Милана Коњовића. Пречишћен и концизан каталог, са целокупном музеолошком апаратуром (подаци о аутору, каталошки део, самосталне и групне изложбе), 6 колора и 4 црно-беле репродукције, и уводним текстом аутора, представља репрезентативну публикацију.

И ова изложба Народног музеја показала је високе квалитете, који се огледају пре свега у одабиру уметника, а потом у његовој музеолошкој презентацији.

